

Holovatiuk I. Art-Therapeutic Technologies Potential for Improving the Quality of Education in Higher Educational Institutions

The theoretical aspects of the potential of art-therapeutic technologies for improving the quality of education in higher educational institutions are analyzed in the article. The need to improve the quality of higher education, having a direct impact on the economic and social development of the state is actualized. Different approaches to understanding the quality of education are considered and the essence of this concept is defined. The concepts “technology”, “pedagogical technology”, “innovative pedagogical technologies” are analyzed. The influence of innovative pedagogical technologies on the quality of higher education is justified. The essence of art therapy and art-therapeutic technologies is determined. The role of art-therapeutic technologies in professional training of future actors of the theatrical art is considered. The potential of some art-therapeutic technologies (fairy tale therapy, dramatherapy, music therapy, movement therapy) is highlighted to improve the quality of professional training of future actors of the theatrical art. For representatives of art professions it is natural to express oneself through creativity, as a result of which art-therapeutic technologies are essential for their professional training. As a result of the use of fairy tale therapy and dramatherapy future actors have the opportunity to shrink into himself, playing certain roles. Music therapy and movement therapy also have significant potential for the professional development of future actors, since the types of art underlying them, music and dance, are immediate and compulsory elements of actors’ professional activity.

Key words: quality of education, innovative pedagogical technologies, art therapy, art-therapeutic technologies, professional training, future actors of theatrical art.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2017 р.

Прийнято до друку 24.11.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Сорока О. В.

УДК 378:37.014.25

М. С. Доннік

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ ЯК ВИМОГА СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Входження України до Європейського простору пов’язується із багатьма змінами в економічній, культурній, політичній та соціальній сферах життя. Не є виключенням і освітній вектор розвитку держави.

Тому особлива увага Міністерства освіти і науки України спрямована на рівень організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах, який відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття майбутніми фахівцями якісної вищої освіти та сприяє формуванню компетенцій. Йде мова про систему забезпечення якості надання освітніх послуг. Згідно із ст. 16 Закону України «Про Вищу освіту», система забезпечення якості вищої освіти складається із системи забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти; а також системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [1].

Відповідно до встановлених Міністерством освіти і науки України, а також законодавчими та нормативно-правовими документами вимог, кожен освітній заклад створює свої моделі систем управління якістю освіти.

Так, система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Університету включає Концепцію розвитку навчального закладу; систему внутрішнього забезпечення якості; систему зовнішнього забезпечення якості.

При чому, система зовнішнього забезпечення якості складається із: стандартів вищої освіти для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій; ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти; акредитаційних вимог проведення освітньої діяльності закладів освіти; вимог державної атестації щодо набутих компетентностей випускників; стандартів співпраці з роботодавцями щодо забезпечення конкурентоспроможного рівня підготовки фахівців; світового та національного рейтингового оцінювання діяльності вищого навчального закладу.

Система внутрішнього забезпечення якості освіти передбачає обов'язковий контроль за: кадровим забезпеченням освітньої діяльності; навчально-методичним забезпеченням освітньої діяльності; матеріально-технічним забезпеченням освітньої діяльності; якістю проведення навчальних занять; якістю знань студентів; забезпеченням мобільності студентів; забезпеченням наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; здійсненням моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; забезпеченням публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; системою запобігання академічного плагіату у працях здобувачів вищої освіти [1].

Тож, система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти з-поміж багатьох критеріїв визначає контроль якості знань студентів. Процедура оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців призначена для вимірювання досягнень визначених результатів навчання, що здійснюється фахівцями за чіткими та оприлюдненими

критеріями виставлення балів за поточний або підсумковий контроль). Сама процедура та вимоги до поточного та підсумкового контролю закріплюються Положенням про організацію освітнього процесу навчального закладу та Положенням про комплексну систему оцінювання навчальних досягнень студентів вишу. Так, в межах проведення поточного контролю передбачається самостійна індивідуальна робота студента, активність під час семінарсько-практичних занять та виконання контрольної роботи. Підсумковий контроль залежить від форми контролю початкової дисципліни (залік чи екзамен) та включає суму балів за всі види навчальної діяльності.

У зв'язку із тим, що самостійна робота студентів становить значну частину часу, що відводиться на вивчення навчального предмету, звернемо увагу на особливість організації індивідуальної самостійної роботи студентів, що може бути представлена різноманітними завданнями, визначеними викладачем та запропонованими на початку вивчення навчальної дисципліни.

Індивідуальна та самостійна робота студентів з педагогічної, психологічної та методичної точки зору є предметом дослідження багатьох науковців, таких як: А. Алексюк, С. Архангельський, Ю. Бабанський, В. Беспалько, О. Біляєв, О. Блажко, М. Головань, Н. Грекова, С. Гудкова, Т. Дабіжук, М. Данилов, М. Євтух, В. Єфімов, Л. Заякіна, С. Капран, Л. Клименко, В. Козаков, Г. Костюк, Н. Краєвська, О. Леонтьєв, Н. Ликова, Р. Машанова, О. Мороз, Л. Паламар, М. Пентилюк, А. Петровський, М. Продайко, К. Прокоф'єва, О. Рогова, М. Сакаткін, М. Складановська, О. Спирін, О.Т. Степура та ін.

На думку дослідників індивідуальна робота студентів є формою організації навчального процесу, що передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей через індивідуально спрямований розвиток їхніх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність [2]; виступає індивідуально-диференційованою особистісно-орієнтованою формою організації самоосвіти студентів, яка сприяє розвитку педагогічних здібностей, що забезпечують ефективну теоретичну, методичну і практичну підготовку [3].

Тож, індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідного чи проектно-конструкторського характеру, що виконується на основі самостійного вивчення частини програмового матеріалу або його систематизації та узагальнення для практичного застосування [4].

Для більш детального розуміння особливостей виконання індивідуальних завдань, слід здійснити їх класифікацію. Так, В. О. Зінченко пропонує такі види навчально-дослідних завдань: навчально-пошукові, навчально-творчі, навчально-дослідні [5], відповідно до яких В. Лихолетова підбирає зразки можливих завдань.

Зокрема, до типових видів індивідуально-пошукових завдань теоретико-дослідницького характеру авторка відносить:

- підготовку реферативних повідомлень з елементами наукового дослідження;
- рецензування наукових джерел;
- анотування психолого-педагогічної та методичної літератури;
- складання систематизованого переліку науково-методичних публікацій;
- інформаційні повідомлення;
- зіставний психолого-педагогічний аналіз заданих положень;
- складання тез згідно заданого плану;
- теоретико-дослідне визначення проблеми із шляхами її реалізації;
- аналітичну обробку теоретичного матеріалу через його кодування (схеми, таблиці, діаграми, графіки);
- пошук і збір довідкового навчального матеріалу до заданих тем;
- огляди фахової періодики [6].

Індивідуальні навчально-творчі завдання В. Лихолетова розглядає в контексті таких видів:

- виготовлення проспектів та ескізів обладнання з розробкою рекомендацій до їх використання;
- розробка дидактичних матеріалів (ігор, вправ, наочності, сценаріїв, конспектів занять, віршованих текстів, проектних моделей педагогічних процесів);
- складання методичних рекомендацій;
- розв'язування педагогічних ситуацій;
- робота з художніми навчальними текстами;
- психолого-педагогічне проектування виробничих ситуацій;
- виконання завдань на зіставний аналіз варіативних нормативно-програмних документів;
- написання творів, статей;
- створення комп'ютерних програм, презентацій.

Третій вид – індивідуальні навчально-дослідні завдання визначаються наступними видами:

- виконання розрахунково-аналітичних робіт;
- виконання курсових проектів;
- діагностика педпроцесу, повідомлення за її результатом;
- дослідження практичних ситуацій;
- розробка моделі педагогічних процесів, систем;
- виконання дослідницьких завдань за схемою: спостереження, аналіз, діагностика, підбір формуючих методик;
- пошукова робота з комп'ютерними джерелами;
- дослідження педагогічних явищ, визначення недоліків, розробка рекомендацій до їх усунення;
- проведення мікродосліджень педагогічного процесу по заданим діагностичним методикам;

- завдання на виконання емпіричних досліджень: анкетування, інтерв'ювання, експериментальна бесіда;
- завдання на проведення педагогічного дослідження за схемою: вибір проблеми, її теоретичне вивчення, знаходження бази для постановки експерименту, розробка його програми, виконання, узагальнення результатів, оформлення й представлення роботи (тобто курсове проектування).

До останнього напрямку, дослідниця додає також актуальні види індивідуально-дослідних завдань комплексного характеру – завдання на аналітичне дослідження заданої проблеми: визначення актуальності, аналіз публікацій, обстеження об'єкту дослідження, порівняння з визначеними в педагогічній науці нормами, виявлення відхилень, знаходження вирішення проблеми в теоретичних рекомендаціях [там само].

Тож, специфіка підбору виду індивідуального завдання та розробка критеріїв його оцінювання визначається викладачем вишу та залежить від навчальної дисципліни та врахування підходу до надання якісних освітніх послуг.

Зокрема, освітньо-професійною програмою за спеціальністю «Соціальна робота» передбачено дисципліну «Етика соціально-педагогічної роботи» в межах якої студенти також виконують індивідуальне навчально-дослідне завдання. Індивідуальне завдання спрямоване на розробку телефонного консультування соціального працівника із клієнтом, що формується на основі етапів телефонного діалогу за О. Моховіковим [7] із врахуванням усіх принципів та норм Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання з «Етики соціально-педагогічної роботи» має таку структуру:

1. Вступ. Аналіз наукової літератури з особливостей проведення соціальними працівниками телефонного діалогу.

2. Теоретична частина. Опис етапів телефонного діалогу за О. Моховіковим з обов'язковим аналізом етапів та обґрунтуванням важливості кожного з них.

3. Практична частина. Власний варіант бесіди із використанням рефлексивного (заохочення мовлення; з'ясування; перефразування; відбиття почуттів; резюмування) та нереліксивного слухання.

4. Список використаної літератури, що оформляється згідно вимог до бібліографічного опису.

Особлива увага під час оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання звертається, по-перше, на уміння майбутніх соціальних працівників аналізувати наукову літературу з питань телефонного діалогу; по-друге, на здатність будувати конструктивну бесіду із застосуванням елементів рефлексивного та нереліксивного слухання; по-третє, на уміння вести розмову із дотриманням норм та принципів професійної етики; та, по-четверте, на уміння грамотно

викласти матеріал без орфографічних та стилістичних помилок, охайно його оформити.

Усі необхідні методичні рекомендації щодо оформлення та виконання вимог до індивідуального навчально-дослідного завдання надаються на першому семінарському занятті із дисципліни. Крім того, протягом навчального процесу, за потреби, надаються індивідуальні консультації. Студенти мають можливість протягом семестру виконати даний вид роботи та представити його на захист перед екзаменаційною сесією.

Тож, індивідуальне навчально-дослідне завдання з «Етики соціально-педагогічної роботи» є видом позааудиторної роботи та необхідною формою звітності, оцінювання якого визначає одну із багатьох складових контролю якості знань студентів в межах системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про вищу освіту» у редакції від 28.09.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посібник / [За ред. В. Г. Кременя. Авторський колектив : М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабін]. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Дабіжук Т. Індивідуальне навчально-дослідне завдання як форма організації самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання / Т. Дабіжук, О. Блажко // Рідна школа, 2008. – № 3–4. – С. 37–39.
4. Спірін О. М. Характерні дидактичні вимоги до форм навчання за кредитними технологіями [Текст] / О. М. Спірін // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2005. – Вип. 25. – С. 53–58.
5. Зінченко В. О. Студент і науково-дослідна робота / В. О. Зінченко // Рідна школа. – 2001. – № 2. – С. 12.
6. Лихолетова В. К. Індивідуальне навчально-дослідне завдання як форма організації самостійної роботи студентів в умовах КМСОНП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.convdocs.org/docs/index-33560.html>.
7. Моховиков А. Н. Телефонное консультирование / А. Н. Моховиков. – М. : Смысл, 2001. – 494 с.

Доннік М. С. Контроль якості знань студентів під час виконання індивідуального завдання як вимога системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

Стаття містить опис системи забезпечення якості вищої освіти у контексті діяльності навчальних закладів. Автор аналізує системи зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості освіти; характеризує їх критерії; визначає складові контролю якості знань студентів. Подає визначення індивідуальної роботи як форми організації навчального процесу, спрямованого на самоосвіту студентів. Науковець аналізує види

навчально-дослідних завдань (навчально-пошукові, навчально-творчі, навчально-дослідні) та зразки пропонованих завдань.

Крім того, обґрунтовує специфіку виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Етика соціально-педагогічної роботи», передбаченої освітньо-професійною програмою за спеціальністю «Соціальна робота»

Ключові слова: якість освіти; індивідуальне завдання; контроль якості знань.

Донник М. С. Контроль качества знаний студентов при выполнении индивидуального задания как требования системы внутреннего обеспечения качества высшего образования

Статья содержит описание системы обеспечения качества высшего образования в контексте деятельности учебных заведений. Автор анализирует системы внешнего и внутреннего обеспечения качества образования; характеризует их критерии; определяет составляющие контроля знаний студентов. Дает определения индивидуальной работы как формы организации учебного процесса, направленного на самообразование студентов. Ученый анализирует виды учебно-исследовательских задач (учебно-поисковые, учебно-творческие, учебно-исследовательские) и образцы предлагаемых задач.

Кроме того, обосновывает специфику выполнения индивидуального учебно-исследовательского задания по дисциплине «Этика социально-педагогической работы», предусмотренной образовательной профессиональной программой по специальности «Социальная работа»

Ключевые слова: качество образования; индивидуальное задание; контроль качества знаний.

Donnik M. Control Over the Quality of Knowledge of Students During the Performance of an Individual Task (as a Requirement of the System of Internal Quality Assurance in Higher Education)

The article contains a description of the system of quality assurance in higher education in the context of the activities of educational institutions. The author analyzes external and internal quality assurance systems; characterizes their criteria; determines the components of student quality control. The article includes defines the definition of individual work as a form of organization of the educational process, aimed at the self-education of students. The scientist analyzes the types of educational-research tasks (educational-research, educational-creative, educational-research) and samples of the proposed tasks.

In addition, he substantiates the specifics of the implementation of the individual educational-research task in the discipline «Ethics of social-pedagogical work», provided by the educational-professional program in the specialty «Social work».

The individual task is aimed at developing a telephone conversation between the social worker and the client, which is formed on the basis of the

phases of the telephone dialogue. The individual task is account all the principles and norms of the Code of Ethics for social workers of Ukraine.

An individual educational-research task has a structure. It is entry (analysis of scientific literature on the peculiarities of carrying out of telephone dialogue by social workers). It is theoretical part (description of the phases of the telephone dialogue). It is practical part (your own version of the conversation using all kinds of listening). It is references.

Key words: quality of education; individual task; quality control of knowledge.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2017 р.

Прийнято до друку 24.11.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 378.172:378.18.12:37.037

С. А. Крошка, В. В. Ляшенко

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ

В усі часи освіта була потужним фактором розвитку людського потенціалу та економічного зростання країни. Система вищої освіти на сучасному етапі потребує корінних змін. Надзвичайну роль у розв'язанні проблеми здоров'я відіграє фізичне виховання і спорт, які повинні мати уніфіковані стандарти якості. Головна задача закладів освіти – підвищення власної якості та ефективності у наданні освітніх послуг, соціальна активність здобувачів освіти.

Дослідження важливості освіти та її якості, задля підвищення рівня економічного зростання України, приведення діючої системи у відповідність до уніфікованих вимог та критеріїв, які обумовлені вимогами Болонського процесу розглядали дослідники Г. Альохіна, В. Бугров, С. Домбровський, В. Ковтунець, В. Луговий, Ж. Таланова, С. Мудра, Л. Радомська, А. Стадній та інші [1; 2; 4; 5].

Незважаючи на численну кількість публікацій з цієї теми, у науковій літературі не знайшли комплексного висвітлення питання, пов'язані з дослідженням якості спортивно-масової роботи.

Мета статті – розкрити ефективність забезпечення якості спортивно-масової роботи Лисичанського педагогічного коледжу (ЛПК).

З прийняттям Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту» зроблені величезні кроки щодо функціонування системи забезпечення якісної освіти в Україні. Внутрішня система забезпечення якості освіти включає механізми академічної доброчесності; критерії, правила і